

”Innovationer glöms bort när Nobelpriset delas ut”

Publicerad 2015-12-20 00:00

Stora uppfinningar som pacemakern, jetmotorn och televisionen fick aldrig Nobelpriset. Hur rimmar det med Alfred Nobels ord i testamentet? Illa, tycker flera internationella uppfinnare som nu kritiserar Nobelpriset för att missa innovationer som på ett avgörande sätt hjälpt mänskligheten.

Anders Forsström
anders.forsstrom@dn.se

I uppfinnaren Alfred Nobels testamente finns instruktionerna för Nobelpriset. Hans sista vilja var att förmögenheten skulle användas för att prisa ”den viktigaste upptäckt eller uppfinning”. Drygt hundra år senare haltar statistiken. Allt sedan Nobelpriset började delas ut har åtta av tio Nobelpris gått till en forskar-upptäckt före en uppfinning.

Tillståndet har retat upp det internationella uppfinnings-förbundet Ifia, International federation of inventors associations, som organi-

serar innovatörer från 112 föreningar i 65 länder. Ifia kritiserar Nobelpriset och kräver att en rättvis andel ska tillfalla uppfinningar och dess uppfinnare, som gjort nytta för mänskligheten. Organisationen har också listat närmare 400 uppfinningar som de sista hundra åren uppfyllt kriterierna för att få Nobelpris men som förbigåtts i prisutdelningen.

Örjan Strandberg, ordförande i Stik, Stockholms innovatörskrets, var en av delegaterna på årets Ifia-kongress som ägde rum i Stockholm.

– Nobelpriset är det mest prestigefulla priset i världen. Det handlar om att hundratals uppfinningar, också svenska världspatent, som hade kunnat få Nobelpris. Att så är fallet minskar också intresset för innovationer. Här skulle Sverige kunna spela en viktigare roll, säger Örjan Strandberg.

– Visst är det också viktigt med forskning och de upptäckter som sker på universitet, men det är innovationer som väntas lösa många av de problem som värl-

Fakta. Uppfinnarnas kritik

På innovatörsföreningen Ifias lista över uppfinningar som Nobelpriset försummat märks bland andra Geigermätaren, neonljuset, kulspeppennan, fiberglas, Jetmotorn, elektriska gitarren, mikrovågsugnen, transistorn, tv:n, datorn, mobiltelefonen, kevlar och mycket mer. Flera uppfinningar är också gjorda av svenskar som Coca-Cola-flaskan, kylskåpet, Tetrapak, Hasselbladskameran, ultraljudet, pacemaker och bilbältet.

Källa: Ifia

den står inför i dag. Nobelpriset borde därför vara mer rättvist fördelat och uppmärksamma både innovatörer och forskare, säger Örjan Strandberg.

Nobelkommittén för fysik har valt att svara på Ifias kritik skriftligen via ett mejl till DN. Nobelkommittén pekar bland annat på att ”även om priset ofta ges till upptäckter har uppfinningar inte medvetet missgynnats”.

Kommittén försvarar sig också med att Nobelpriset under senare år flera gånger gått till uppfinningar som till exempel priset för blå lysdioder (2014), för CCD-detektorer och ljusfibrer (2009) och för den integrerade kretsen och optoelektronik (2000). Vidare menar Nobelkommittén att priset många gånger gått till uppfinningar ”som uppfattas som inomvetenskapliga, såsom mångtrådsproportionalkamera, elektronmikroskop, bubbelkammare eller cyklotron”.

– Det där är ett goddag-yx-skaft-svar. Väldigt många uppfinningar har ignorerats.

Att inte de som kommit på world wide web eller mobiltelefonen fått Nobelpris är en skandal.

Att det blir så här beror på att endast är akademiska forskare och institutioner som får nominera, - säger Örjan Strandberg.

Örjan Strandberg ser dock möjligheten för Nobelpriset med statens hjälp och inom testamentets ramar dela fysikpriset i två delar, varav ena delen ges till en upptäckt och andra delen till en uppfinning.

- De ytterligare 8 miljoner kronor i prispengar som krävs kan statliga innovationsmyndigheten Vinnova stå för. Vinnova har i dag 2600 miljoner kronor att satsa på innovation, men i dag går myndighetens pengar till universitetsforskning, säger Örjan Strandberg.

DN har sökt Vinnova men myndigheten avböjer att kommentera vare sig hur Nobelpriset fungerar för uppfinnare eller möjligheten för Sverige att skjuta till pengar för ett delat Nobelpris för innovation.